

Informe INSOCAT **per a la millora de l'acció social**

**Indicadors socials
a Catalunya en relació
al context estatal i europeu**

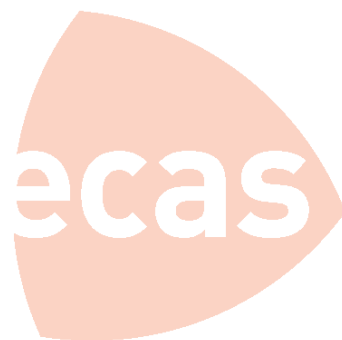
Núm. 14 | HABITATGE I EXCLUSIÓ RESIDENCIAL

entitats
catalanes
d'acció
social

Realitzat per l'Observatori de la Realitat Social de Càritas Diocesana de Barcelona. Equip d'Anàlisi Social i Incidència i Programa d'Assessoria Jurídica Social i Acompanyament en Drets | Miriam Feu, Sònia Lacalle, Cristina Piquemal, Montserrat Martínez Melo, Maria Bramona i Noemí López

Abril 2022
www.acciosocial.org

ECAS és una federació d'Entitats Catalanes d'Acció Social que treballen de manera prioritària amb col·lectius en situació o risc d'exclusió social. L'atenció directa que presten les organitzacions membres d'ECAS i la tasca de la pròpia federació per vertebrar el sector es fonamenten en la lluita per la igualtat d'oportunitats per a tota la població, així com en la voluntat de transformar la societat per fer-la més justa i equitativa. El nostre objectiu és sumar esforços i vehicular-los per afavorir la inclusió, fer efectius els drets de les persones, promoure la plena ciutadania i contribuir al benestar de tota la població mitjançant la construcció d'una societat basada en el compromís i la corresponsabilitat, amb una cohesió social sòlida i duradora de la qual tots siguem participants.

INTRODUCCIÓ	3
METODOLOGIA	3
RESUM EXECUTIU	4
1. CONTEXT: L'HABITATGE COM A PROBLEMA ESTRUCTURAL I FACTOR D'EXCLUSIÓ	9
2. L'IMPACTE DE L'EXCLUSIÓ RESIDENCIAL EN LES LLARS EN SITUACIÓ DE MAJOR VULNERABILITAT: L'HABITATGE INSEGUER I INADEQUAT	19
2.1. En les persones i les famílies	19
2.2. En les entitats	22
3. PROPOSTES D'ECAS SOBRE HABITATGE	28
REFERÈNCIES	32
ANNEXOS	34

INTRODUCCIÓ

A dia d'avui, poder accedir i mantenir un habitatge digne marca la diferència. Ens divideix entre les persones que poden disposar d'una llar, d'un lloc on sentir-se segures, protegides i desenvolupar el seu projecte vital, i les que en queden excloses. El sensellarisme inclou casualístiques que sovint passen desapercebudes per a la resta de la societat, però que generen un patiment i una angoixa elevades a qui les viu en pròpia pell. **Viure en un habitatge insegur, del qual et poden fer fora en qualsevol moment i sobre el qual no pots disposar de cap títol acreditatiu, genera por i inestabilitat extrema.** De la mateixa manera, **viure en un habitatge inadequat, insalubre o en condicions d'amuntegament, vulnera de manera flagrant el dret a un habitatge digne** que tenim totes les persones.

Per aquest motiu, l'INSOCAT número 14 vol centrar-se en l'habitatge i **mostrar les situacions més invisibilitzades de l'exclusió residencial**, com són la inseguretat i la inadequació de l'habitatge. Un **informe basat en l'anàlisi documental i de marc legal** existent, així com en les **dades estadístiques** més recents a Catalunya i el **treball de camp amb fonts primàries** per incorporar el **coneixement de les entitats d'acció social i de persones expertes** en aquest àmbit i el **testimoni directe** de persones que viuen en situació d'exclusió residencial. A partir del coneixement i de les vivències compartides, fem un diagnòstic i plantegem una sèrie de propostes.

Per avançar cap a una societat més cohesionada és clau poder **garantir l'accés i el manteniment d'un habitatge digne** a tota la població, inclosos els col·lectius en situació de major vulnerabilitat. Cal una **política pública en habitatge centrada en recuperar la seva funció social**, amb la implicació de tots els agents, des de les administracions públiques a tots els nivells fins les entitats privades i la ciutadania. Amb accions que combinin el curt termini i l'emergència residencial, amb el mitjà i el llarg termini en la consolidació d'un model socioeconòmic que superi les mancances estructurals actuals. Perquè es tracta d'un dret bàsic de totes les persones, i és inacceptable que se segueixi vulnerant.

METODOLOGIA

L'elaboració d'aquest informe INSOCAT 14 s'ha dut a terme a través d'un procés d'investigació amb **diferents mètodes de recerca**: d'una banda, s'ha realitzat una **revisió documental** a partir d'una selecció d'informes rellevants i dades clau a destacar, i s'ha revisat també la normativa en matèria d'habitatge¹.

Entre els documents clau s'hi compten els realitzats per l'Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona (Sender et al., 2021), el CTESC (2021) i l'Observatori DESC (2020), i pel que fa a les fonts de dades cal destacar l'Enquesta de Condicions de Vida (ECV, Eurostat, INE, Idescat, 2020) i l'Enquesta sobre Integració i Necessitats Socials (FOESSA, EINSFOESSA, 2021). L'ECV és una font fonamental per tal d'analitzar les condicions de vida i d'habitatge de la població, de la que se n'extreuen indicadors com les taxes de pobresa o les diverses situacions residencials de manera comparable amb Europa i Espanya. L'EINSFOESSA calcula l'índex sintètic d'exclusió social (ISES) a partir de 37 indicadors que avaluen les capacitats i les

1. Llistat de referències inclòs al final de l'informe.

oportunitats de les persones per participar en la societat en 8 dimensions bàsiques (una d'elles l'habitatge), i la darrera edició s'ha presentat el febrer de 2022.

Com a fonts primàries s'ha comptat amb les entitats membres d'ECAS, una selecció de persones expertes i testimonis d'exclusió residencial. En primer lloc s'ha dut a terme una **consulta a través d'una enquesta** a les entitats d'ECAS. Aquesta consulta s'ha realitzat online i ha comptat amb la participació de **33 entitats d'arreu del territori**. Els resultats de l'enquesta, duta a terme entre el 2 d'agost i el 28 d'octubre de 2021, han estat analitzats amb estadística descriptiva univariable i bivivariable. Donada la grandària mostral, no s'han realitzat tests inferencials. D'aquesta manera, cal interpretar els resultats —que s'analitzen de manera sintètica en els següents apartats— de manera descriptiva, sense atribuir propietats de generalització estadística².

A més de la revisió documental i estadística i de l'enquesta realitzada, l'informe integra l'anàlisi de diverses entrevistes i dinàmiques grupals. La **informació qualitativa** s'ha recollit a partir de la realització d'**11 entrevistes individuals** a persones expertes (6) i persones en situació d'exclusió residencial (5) i una **dinàmica grupal amb 8 professionals** que treballen en entitats en l'àmbit de l'acció i els serveis socials.

La selecció de persones expertes s'ha realitzat a partir de criteris relacionats amb l'experiència professional i amb la finalitat de comptar amb diversitat de perspectives per realitzar l'informe, cercant així garantir la pluralitat de punts de vista. Les entrevistes han tingut lloc entre octubre i novembre de 2021, amb una durada aproximada d'1:30h. Totes les sessions qualitatives han estat enregistrades en suport àudio digital i se n'ha fet transcripció no literal. S'ha realitzat una anàlisi temàtica a partir dels marcadors emergents. Algunes de les aportacions apareixen indicades en l'informe en format de cita literal³.

RESUM EXECUTIU

L'habitatge, malgrat ser un dret bàsic, s'ha convertit avui dia en **un problema estructural i un dels principals generadors d'exclusió social** a Catalunya. S'estima que 915.000 persones viuen en habitatge insegur i 1,3 milions en habitatge inadequat, segons les categories ETHOS 3 i 4⁴ d'exclusió residencial (infografia 1). Aquesta situació **és fruit de dinàmiques complexes i arrelades en l'estructura social i econòmica**, entre les quals destaca l'elevat preu de l'habitatge en qualsevol dels seus règims i possibilitats, excedint allò que gran part de les economies familiars poden pagar.

2. Llistat d'entitats participants en annex.

3. Llistat de persones participants en les diferents entrevistes i dinàmiques en annexos.

4. La classificació ETHOS (*European Typology of Homelessness and Housing Exclusion*) elaborada per la Federació europea d'entitats nacionals que treballen en l'àmbit del sensellarisme (FEANTSA) defineix quatre tipologies d'exclusió residencial: sense sostre, sense llar, en habitatge insegur i en habitatge inadequat.

Infografia 1. Categories ETHOS, dades disponibles per a Catalunya

Categoria ETHOS	Subcategoria ETHOS	De quines dades disposem i quina font?
 1 Sense sostre	1 Persones que viuen a la intempèrie	 6.975 persones (Generalitat de Catalunya, 2016)
	2 Persones en allotjaments d'emergència	
 2 Sense llar	3 Persones que viuen en albergs i centres per a gent sense llar/allotjament temporal	 7.502 persones (Generalitat de Catalunya, 2016)
	4 Persones en albergs per a dones	
	5 Persones en allotjaments per a migrants	
	6 Persones que sortiran d'internament en institucions	
	7 Persones que reben ajuda a llarg termini (per sensellarisme)	
 3 Habitatge insegur	8 Persones que viuen en allotjament insegur	 915.000 persones/ 329.900 llars (Fundació FOESSA, 2021)
	9 Persones que viuen amb la amenaça del desnonament	
	10 Persones que viuen sota amenaces violentes	
 4 Habitatge inadequat	11 Persones que viuen en estructures temporals/no convencionals	 1.301.200 persones/ 355.200 llars (Fundació FOESSA, 2021)
	12 Persones que viuen en habitatge inadequat (infrahabitatge)	
	13 Persones que viuen en amuntegament	

Segons els experts/es consultats, el 80% de l'acció social té a veure amb problemàtiques d'habitatge i el tercer sector no disposa de recursos per fer-hi front o els que té són inadequats. Pràcticament totes les persones acompanyades per les entitats socials estan afectades per problemàtiques relacionades amb l'habitatge (97%) i pràcticament totes les entitats consideren que afecta la forma i les possibilitats de la seva acció social (94%) (infografia 2). La meitat de les entitats especialitzades en habitatge té persones a les quals no pot atendre, el 51,4% de les quals necessiten un allotjament que no se'ls pot oferir.

Infografia 2. Acció social en relació a problemàtiques d'habitatge

97%

de les persones acompanyades per les entitats socials estan afectades per problemàtiques relacionades amb l'habitatge

94%

de les entitats socials consideren que les problemàtiques relacionades amb l'habitatge afecten la forma i les possibilitats de la seva acció social

80%

de l'acció social té a veure amb problemàtiques d'habitatge

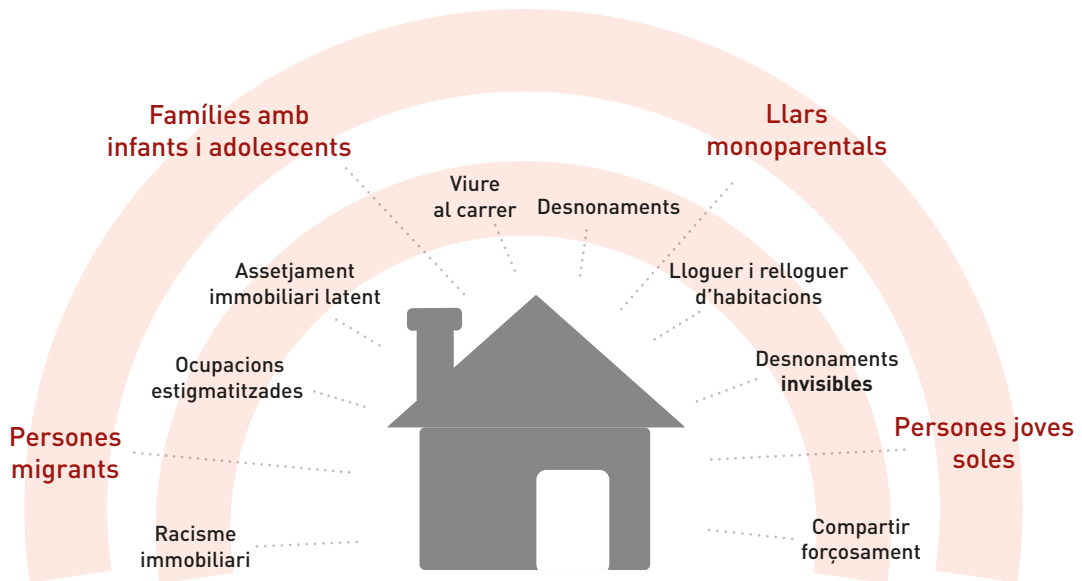

51,4%

de les persones a les quals les entitats no poden atendre perquè no disposen de prou recursos necessiten un allotjament que no se'ls pot oferir

Entre les **principals problemàtiques** que les entitats veuen en el seu dia a dia cal destacar el lloguer i relloguer d'habitacions, el de compartir habitatge de manera forçosa i la persistència i amenaça de desnonaments, així com noves formes de desnonament invisible, l'assetjament immobiliari latent, les ocupacions estigmatitzades, el racisme immobiliari i el fet de viure al carrer, ja sigui de manera crònica o intermitent. Quant a **perfils acompanyats** més freqüents i per als quals més s'han agreujat les problemàtiques d'habitatge, destaquen les **famílies amb infants i adolescents**, les **llars monoparentals encapçalades per dones** i les **persones joves soles**, juntament amb les **persones migrants en situació administrativa irregular**.

Infografia 3. Problemàtiques habituals i col·lectius més afectats

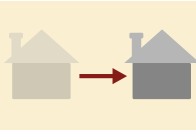

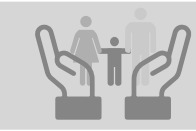
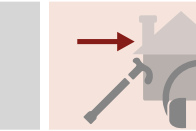
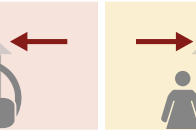

Tanmateix, no podem oblidar altres problemàtiques i col·lectius amb dificultats i discriminacions afegides, com les persones amb discapacitat o discriminades per raons culturals o d'estrangeria, i el fet que **els factors de risc interseccionen** afegint complexitat a les situacions d'exclusió. La pobresa és multidimensional i les diferents variables sovint se superposen.

Les persones en situació d'exclusió residencial viuen amb **inseguretat jurídica i econòmica, por i angoixa**. La vulnerabilitat residencial també comporta inseguretat vital i grans dificultats per projectar la vida personal dels nens, nenes i adolescents. Els canvis continus d'habitatge, la discriminació en el moment d'accedir a un habitatge pel fet de tenir criatures i poder molestar, l'elevada precarietat i la vulnerabilitat econòmica afecten les persones i les famílies, especialment les monoparentals. **La vulnerabilitat residencial condiona la salut física, mental i emocional de les persones, que veuen restringides les seves capacitats amb el consegüent impacte en les seves relacions familiars i personals, així com en la cria dels fills i filles.**

Com a resposta a aquesta problemàtica, al capítol final ECAS proposa una sèrie de mesures encaminades a l'augment del parc d'habitatge accessible, la millora de la regulació i la protecció dels col·lectius més vulnerables. A continuació les apuntem de manera resumida:

Infografia 4. Propostes d'ECAS per millorar l'accés a l'habitatge

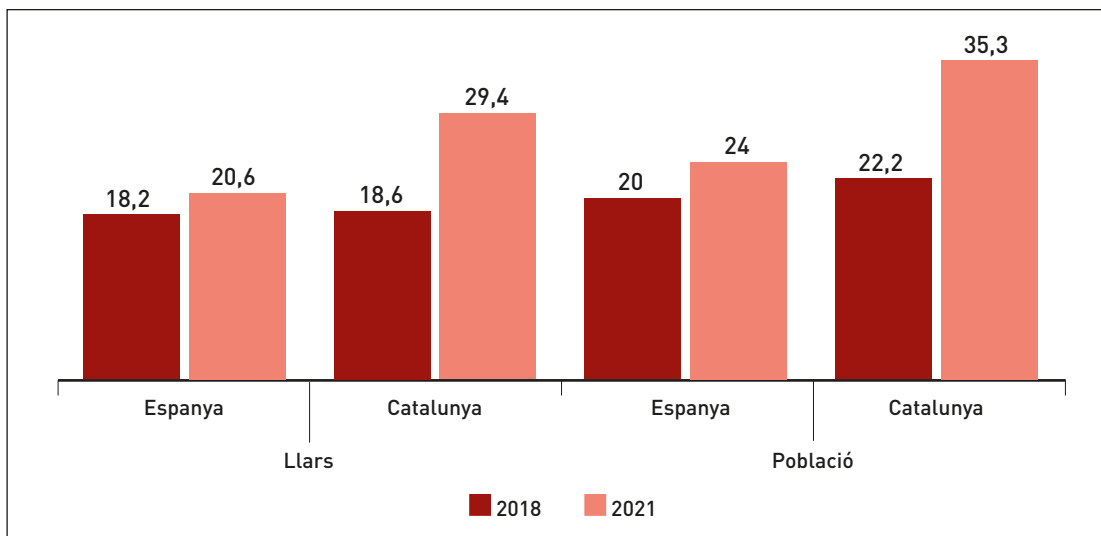
En matèria del parc d'habitatge				
Incrementar l'habitatge protegit	Destinar l'1% del PIB a polítiques d'habitatge	Comprar i captar habitatge privat	Dotar de més recursos la Mesa d'Emergència	Atorgar ajuts al lloguer
1% → 15% 	 1%			
Passar de l'1,5% de parc de lloguer social actual a un mínim del 15% del total abans de l'any 2030.	Per estimular l'accés, la construcció i el manteniment del parc públic.	Mobilitzar l'ús dels pisos buits per dedicar-los al lloguer.	Perquè garanteixi alternatives habitacionals en totes les situacions de necessitat i en el termini establert de tres mesos.	Mentre no es pugui cobrir la demanda d'habitatge protegit, oferir subvencions al lloguer en el mercat privat.
En matèria de normativa i regulació				
Contraprestacions i sancions als grans tenidors	Reforç del paraigua jurídic	Abordatge del sensellarisme	Aplicació sense restriccions de l'empadronament	Instruments i incentius fiscals
				
Quan no compleixin amb les obligacions en relació als contractes de lloguer social i regulació dels preus de lloguer.	Per preservar i garantir la funció social de l'habitatge, control estricte de propietats i protecció dels llogaters: Llei estatal pel dret a l'habitatge, normativa catalana, llei antidesnonaments i proposta de llei contra sensellarisme.	En base a l'Estratègia i el marc d'acció aprovats per al període 2021-2024, incloent totes les situacions d'exclusió residencial (categories ETHOS) en les normatives de serveis socials.	Compliment del dret al padró en qualsevol situació (sense llar, relloguer, irregularitat administrativa, etc.).	Impostos específics i directes per llançar polítiques d'habitatge, incentius al lloguer i impost de successions com a mecanisme de redistribució.
En matèria de protecció a col·lectius en situació de vulnerabilitat				
Persones migrades	Gent gran i joventut	Famílies monoparentals i infància	Salut mental i discapacitat	
				
Garantir l'acompanyament, especialment mentre no es deroga la llei d'estrangeria que els aboca a la irregularitat administrativa, la precarietat i l'exclusió.	Habitatges d'ús social específics lligats a moments evolutius clau.	Garantir actuacions immediates amb habitatges d'emergència en condicions adequades	Reserva de parc públic, suport i assessorament jurídic per prevenir abusos i discriminacions	

1. CONTEXT: L'HABITATGE COM A PROBLEMA ESTRUCTURAL I FACTOR D'EXCLUSIÓ

La situació de l'habitatge a Espanya i Catalunya és una de les qüestions que més ocupa l'agenda pública i que més preocupa les entitats socials. Des de la crisi econòmica del 2008, el protagonisme de les dificultats residencials de la ciutadania ha anat creixent i als mitjans de comunicació la informació sobre el mercat de l'habitatge, les dificultats de les famílies per accedir i mantenir un habitatge digne, els col·lectius més greument afectats o les propostes sobre mesures i regulacions diverses són una constant. El pes de l'habitatge en l'exclusió social ve d'antic i és una problemàtica estructural en la nostra societat que s'ha agreujat encara més en els darrers 15 anys.

Tanmateix, malgrat ser una de les principals problemàtiques a Catalunya, **no es disposa d'una estadística oficial d'exclusió residencial** que ens permeti conèixer el nombre de persones que viuen en les situacions descrites per les quatre categories ETHOS principals: sense sostre, sense llar, habitatge insegur i habitatge inadequat. Per tant, les dades de què disposem recullen només parcialment les problemàtiques existents⁵. Segons Albert Sales (2020), malgrat ser precàries i poc comparables, les fonts disponibles coincideixen a detectar un creixement de les problemàtiques associades a l'habitatge, si bé ancorades en una construcció històrica i en unes aliances que amaguen la complexitat i el dinamisme de la precarietat de l'habitatge.

Gràfic 1. Evolució del percentatge de població i llars de Catalunya i Espanya amb problemes d'exclusió social en la dimensió de l'habitatge, 2018-2021 (%)

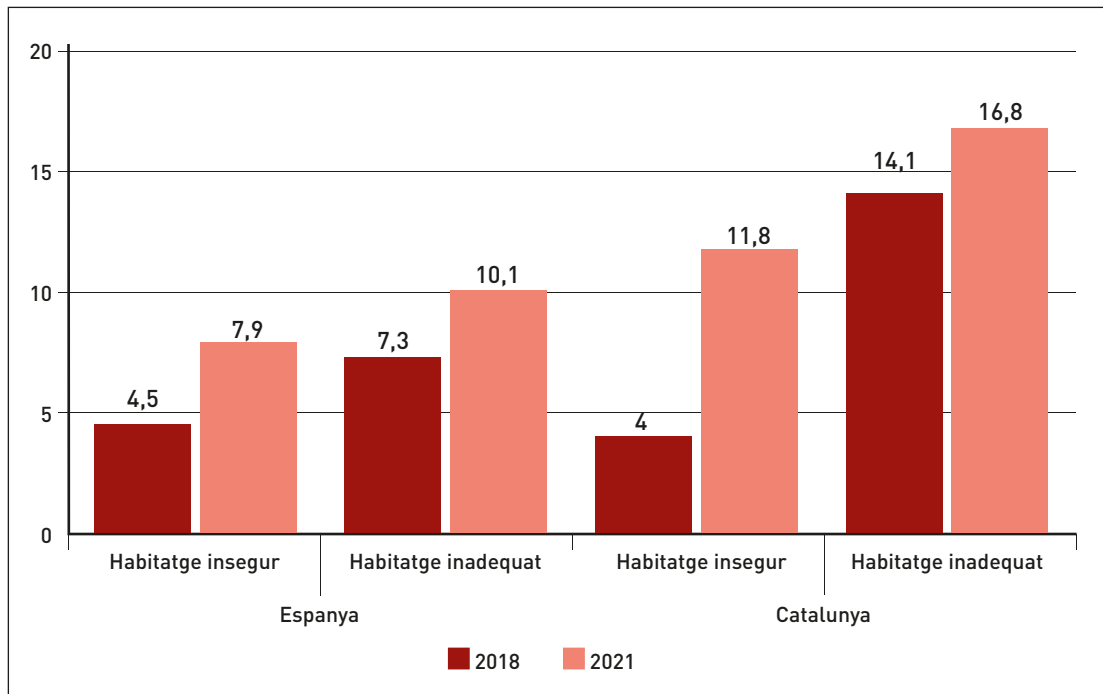

Font: EINSFOESSA 2018 i 2021

5. Pel que fa a les dues primeres categories, es disposa de les dades dels recomptes duts a terme en diverses ciutats catalanes, així com de l'estadística de l'enquesta de centres i serveis d'atenció a les persones sense llar de l'INE i les dades fetes públiques per la Generalitat de Catalunya que recullen les set primeres subcategories de la classificació ETHOS. Quant a les dues categories restants, es disposa de les dades de l'enquesta EINSFOESSA, elaborada per la Fundació FOESSA.

El darrer informe presentat per FOESSA el febrer de 2022 (elaborat el 2021) situa l'habitatge, juntament amb l'ocupació, com la dimensió que genera major exclusió a Catalunya: **el 35,3% de la població catalana en conjunt es veu afectada per dificultats en l'habitatge** i és la dimensió que ha evolucionat pitjor entre 2018 i 2021 (gràfic 1). A Barcelona, els Serveis Socials han constatat el «protagonisme creixent de l'habitatge fins al punt que aquest capítol ha crescut un 7,5% i representa més de la meitat del total» de les ajudes d'emergència atorgades, segons dades de 2021 publicades per l'Ajuntament el passat mes de febrer.

Gràfic 2. Evolució del percentatge de població a Catalunya i Espanya afectada per situacions d'habitatge insegur i habitatge inadequat 2018-2021 (%)

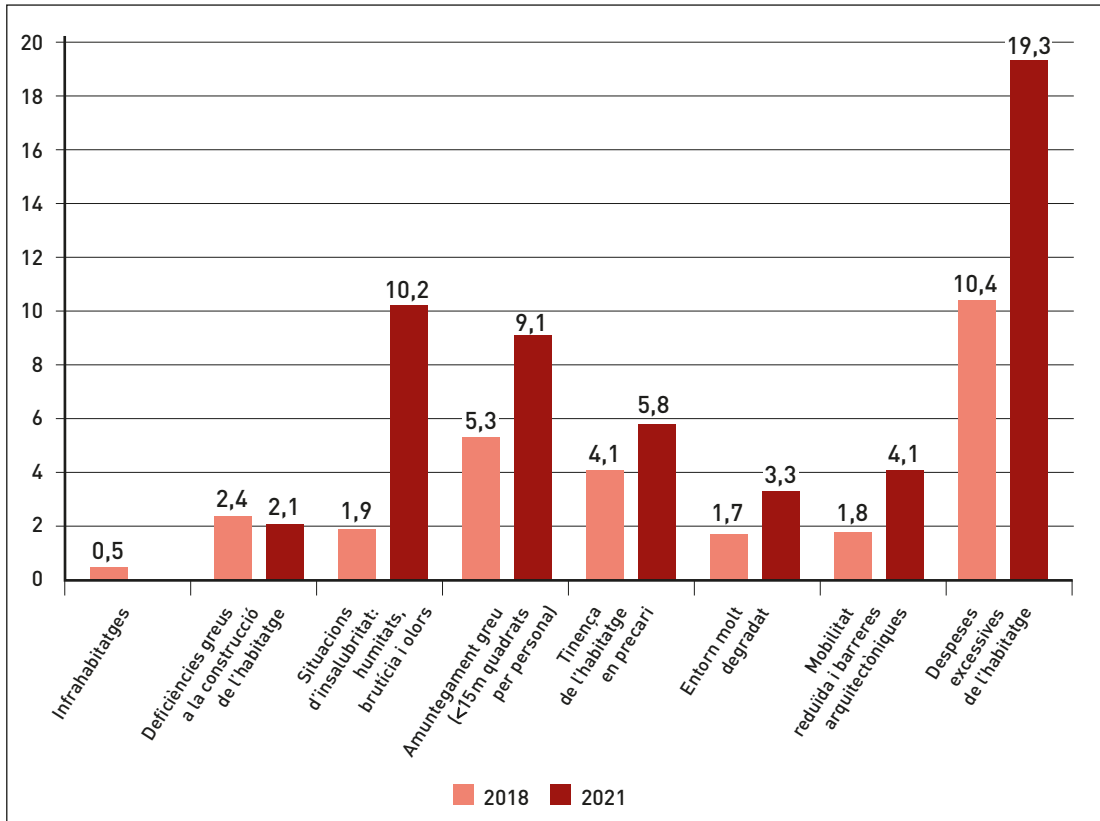

Font: Elaboració pròpia a partir d'EINSFOESSA 2018 i 2021

El 16,8% del total de població viu en habitatge inadequat (segons la categoria ETHOS 4) i l'11,8% viu en habitatges insegurs (ETHOS 3). Es tracta, doncs, d'1.301.200 persones en habitatge inadequat i de 915.000 persones en situació d'habitatge insegur a Catalunya (gràfic 2).

Una magnitud com aquesta no pot ser interpretada a partir de situacions conjunturals, dificultats de perfils específics o problemàtiques concretes. Que més d'una de cada tres persones no pugui residir en un habitatge adequat, segur, estable i que li permeti fer front a la resta de necessitats vitals és fruit de dinàmiques més complexes i arrelades en l'estructura social i econòmica.

Gràfic 3. Evolució del percentatge de llars de Catalunya afectades per diversos problemes d'exclusió social en la dimensió de l'habitatge, 2018-2021 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir d'EINSFOESSA 2018 i 2021

Un dels principals factors que cal tenir en compte per entendre aquest desajust estructural és que els preus de l'habitatge en qualsevol dels seus règims i possibilitats excedeix el que gran part de les economies familiars poden pagar. Segons la UE, a l'entorn del **9% de les llars espanyoles han de destinar més del 40% de la seva renda a pagar l'habitatge**, un percentatge que segons l'INE (ECV 2020) a Catalunya puja fins el 10% de les llars i **es dispara fins el 35,9% en el cas de les llars que viuen de lloguer** a Espanya (gairebé 10 punts per sobre de la mitjana europea). Des d'una altra mirada complementària, segons la Fundació FOESSA les llars que tenen una despesa excessiva en habitatge (calculat en base a que es queden sota el llindar de la pobresa severa⁶ un cop han fet front a les despeses d'habitatge) se situen en el 19,3% de la població catalana. Es tracta d'una proporció que s'ha incrementat en 8,9 punts percentuals des del 2018, afectant 584.000 llars el 2021 (vegeu FOESSA, 2021).

6. L'exclusió social és un fenomen estructural que té a veure amb les característiques i transformacions en tres esferes que afecten la capacitat d'integració en la societat: dins el mercat laboral, en les formes de convivència i en l'espai polític. El seu caràcter multidimensional ens indica les dificultats o barreres que aquests processos generen en les persones i en les llars en tres grans eixos: la participació en la vida econòmica (producció de riquesa o accés en la distribució), l'eix de ciutadania (participació política, drets a l'habitatge, l'educació i la salut) i l'eix de relacions socials (problemes d'aïllament o de conflicte social). El seu caràcter processual ens indica una dinàmica d'allunyament progressiu en el qual es poden distingir diversos estadis segons la intensitat (des de la precarietat o vulnerabilitat fins a l'exclusió social més extrema) i que s'expressa en l'acumulació de mancances o barreres, així com en la limitació d'oportunitats en diversos àmbits. L'exclusió moderada recull els casos allunyats de la integració amb un indicador (ISES) amb valor entre 2 i 4, i l'exclusió severa recull els casos més allunyats de la integració (amb un ISES superior a 4).

El desequilibri entre el preu de l'habitatge i la capacitat adquisitiva de bona part de la població porta a diverses situacions associades a problemàtiques dins l'àmbit de l'habitatge: a banda del creixent nombre de llars que pateixen pobresa energètica (un 5,2% de la població no pot mantenir la llar a una temperatura adequada segons la darrera ECV, percentatge que es dispara fins el 26,4% per a la població sense nacionalitat espanyola), l'informe FOESSA 2018 recull que a Catalunya el 25,4% de la població es veu obligada a reduir les despeses de subministraments (electricitat, aigua, gas), el 22% les de telèfon, televisió o internet i l'11,4% ha hagut de fer front a avisos de tall en els subministraments. L'informe de 2021 reafirma que **les situacions d'exclusió en la dimensió de l'habitatge afecten de manera especialment marcada les persones que pateixen exclusió** per altres motius: fins un 81,5% dels qui estan en situació d'exclusió social severa pateixen exclusió residencial, un 70,1% en el cas de l'exclusió moderada.

Els indicadors recollits en l'elaboració de Pla Territorial Sectorial de l'Habitatge de Catalunya (2021) apunten que **a Catalunya, en els propers 15 anys, 355.000 noves llars quedaran excloses del mercat**, ja que cada cop hi ha major distància entre els ingressos de les llars i els preus dels habitatges (Sender et al., 2021).

Tal i com exposen els experts entrevistats, davant l'excessiu protagonisme de la despesa en habitatge moltes famílies es veuen obligades a triar entre menjar o pagar el lloguer, han d'acceptar condicions residencials insegures i precàries, no poden canviar d'habitatge o han de marxar del municipi on viuen.

► L'habitatge, causa i motor de desigualtat i exclusió social

Cada cop hi ha més certesa i evidència que la desigualtat a Catalunya creix i que un dels factors que actua com a motor d'aquest creixement i fragmenta la societat són les oportunitats per accedir i mantenir un habitatge. Les persones expertes entrevistades consideren, fins i tot, que es pot parlar de **polarització al voltant de l'habitatge i el règim de tinença**, en tant que heretar una propietat o poder-la adquirir és determinant en la vulnerabilitat social actual i futura.

En general, els indicadors i les dades sobre vulnerabilitat social acostumen a associar-la a qüestions econòmiques. Nombrosos informes que solen estar basats en l'Enquesta de Condicions de Vida parteixen de la renda de les llars per mesurar la vulnerabilitat i posteriorment analitzen com els ingressos afecten les condicions de vida, entre elles les residencials. Altres índexs més complexos, com la taxa AROPE (*At Risk Of Poverty or Exclusion*), inclouen alguns indicadors de privació entre els quals n'hi ha dos associats a l'habitatge⁷, i malgrat no abordar la complexitat dels processos i les situacions de vulnerabilitat, molts estudis posen de manifest com els ingressos no garanteixen una vida digna.

L'estudi FOESSA 2021 té en compte 37 indicadors, 7 dels quals específicament d'habitatge, i permet classificar la població en 4 situacions fonamentals: la integració plena, la integració precària, l'exclusió moderada i l'exclusió severa, i comprendre com en cadascun d'aquests nivells els diferents factors d'exclusió tenen un protagonisme diferent. D'acord amb aquest barem, **el 29,1% de la població catalana està en situació d'exclusió** (13,6% moderada i 15,5% severa), un percentatge que representa 2.260.000 persones. El 37,8% està en una situació d'integració precària, un perfil en què l'accés i les condicions de l'habitatge són a la corda fluixa i poden fer caure en l'exclusió. El volum de població en situació d'exclusió **ha augmentat en un milió de persones respecte a 2018**, quan era del 16,2%.

7. Dels 9 indicadors de la taxa AROPE associats a la privació material, 2 es relacionen amb l'habitatge, com a conseqüències de les dificultats econòmiques (3) No es pot permetre mantenir l'habitatge amb una temperatura adequada, i (5) Ha tingut retards en el pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal.

► Un dret vulnerat que perpetua i accentua el desequilibri

Tal i com s'analitza amb detall al següent apartat, hi ha consens entre els experts entrevistats que, si bé el dret a l'habitatge està reconegut, no està prou protegit i en la pràctica es vulnera. Els models espanyol i català han estat orientats a la propietat i les mesures adoptades, com la liberalització hipotecària, han consolidat aquest règim de tinença. L'habitatge s'ha mercantilitzat i és viscut com un actiu financer, una inversió a rendibilitzar; això comporta **dinàmiques especulatives que redueixen el percentatge d'oferta assequible** i generen una distància cada vegada més gran entre l'oferta i la demanda majoritària.

Una de les conseqüències és l'exclusió residencial d'una part important de la població, que no pot accedir al mercat de lloguer pel seu cost o per les garanties que es demanen. A Catalunya, segons l'Enquesta de Condicions de Vida (INE, 2020) **només el 5,8% dels llogaters viu en habitatges que no estan a preu de mercat (protegits, cedits, etc.)**, quan la mitjana europea se situa en el 9,8% (Eurostat, 2020). Davant d'aquest fenomen, les administracions públiques no són eficaces per insuficiència d'equips i de recursos econòmics. Una mancança especialment greu als ens locals, però generalitzada a tots els nivells administratius, ja que **la despesa de l'Estat en política d'habitatge és inferior a l'1% del PIB**.

Entre els múltiples informes que confirmen aquesta desprotecció, el de Bosch i Trilla (2019) estima que a **Espanya només l'1,5% del parc d'habitatge es destina a lloguer social**, mentre que a països com Holanda el percentatge és del 30% i **la mitjana europea se situa en el 15%** (Cohabitac, 2017). La prioritització de la propietat es reflecteix també en l'habitatge protegit de compravenda.

► Recursos inexistent o inadequats per una problemàtica que ocupa el 80% de l'acció social

D'acord amb els experts consultats, **el 80% de l'acció dels serveis socials té a veure amb problemàtiques d'habitatge**. Com es posarà de manifest al capítol 2, la ciutadania pateix les conseqüències d'estar atrapada en una bretxa cada cop més profunda i la població més vulnerable té poca esperança de sortir-ne. Els efectes són devastadors en la salut física i mental, en les relacions familiars i socials, en l'exercici de la parentalitat i en les oportunitats educatives dels fills i filles.

Les entitats socials veiem com s'agreuja la situació sense que puguem disposar de recursos suficients o adequats per donar-hi resposta. Oferir pagaments puntuals, donar accés a una habitació o proporcionar espais alternatius de lleure, formació, higiene, etc. pot alleujar o alliberar temporalment de la precarietat que es viu a la llar, però no resol el problema.

► Conjuntures i perfils: múltiples manifestacions d'un problema general

Malgrat el que estableixen documents com el Pilar Europeu de Drets Socials de la Comissió Europea (que preveu l'accés universal a un habitatge segur, assequible, habitable, amb ubicació adequada i culturalment ajustat) o la Carta Social Europea (recentment ratificada per Espanya en la seva versió revisada i que a través del seu article 31 amplia les possibilitats de reclamacions col·lectives sobre habitatge i, per tant, les oportunitats d'incidència en la política pública), les múltiples problemàtiques derivades de les necessitats d'habitatge no cobertes s'aborden com si es tractés de conjuntures aïllades.

Aquestes problemàtiques, analitzades amb detall al capítol 2, porten a l'extrem la classificació ETHOS. Les persones expertes i les entitats socials destaquen les següents situacions:

- **Compartir habitatge de manera forçosa**

No poder pagar un lloguer i, malgrat tenir feina i formació, veure's obligat a compartir l'habitatge. Es dona en totes les franges d'edat, no només entre els joves.

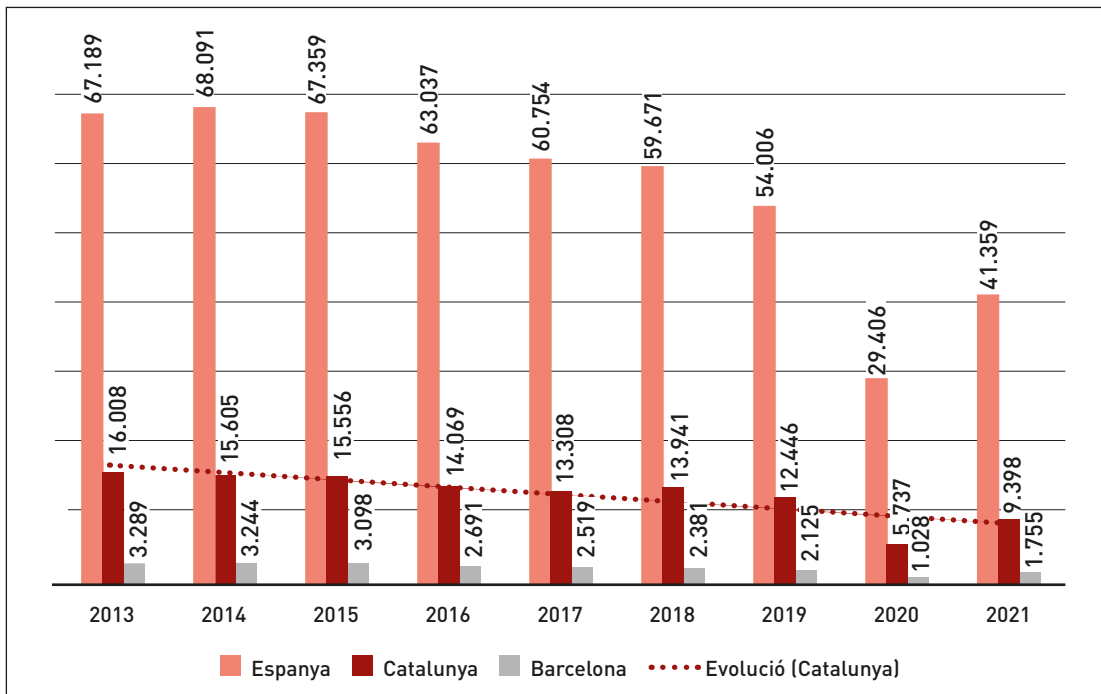
- **Lloguer i relloguer d'habitacions**

Encara que aquesta situació i l'anterior es viuen amb laxitud per part de la societat i de l'Administració, una habitació no és un habitatge i molt menys una llar. El que podria ser una solució temporal o d'urgència, o l'única manera d'ajudar, per moltes persones i famílies està esdevenint una experiència crònica que condiona tota la trajectòria vital.

- **Persistència i amenaça dels desnonaments**

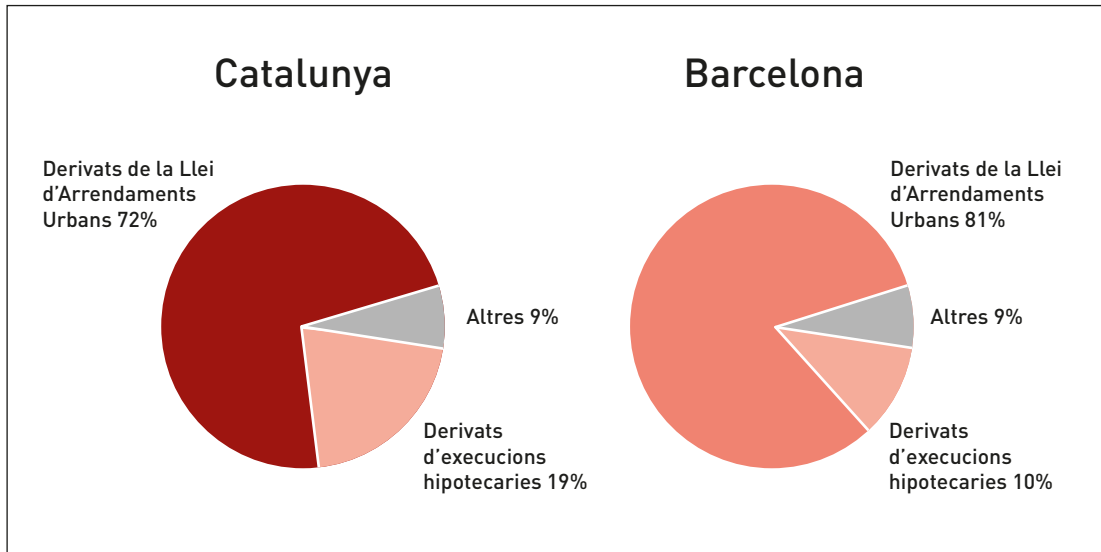
Si bé la normativa estatal els ha reduït en l'actual crisi, els desnonaments no s'han deixat de produir. Les entitats temen una nova gran crisi post pandèmia quan acabi la suspensió dels desnonaments a causa dels impagaments de deutes pels lloguers.

Gràfic 4. Desnonaments a Espanya, Catalunya i Barcelona (partit judicial), 2013-2021

Font: Consejo General del Poder Judicial.

Gràfic 5. Desnonaments a Catalunya i Barcelona per tipologia, 2021 (%)

Font: Consejo General del Poder Judicial.

- **Noves formes de desnonament invisible**

Es calcula que la meitat de les mudances de lloguer en els últims cinc anys han estat forçoses⁸, és a dir, que en realitat amaguen desnonaments. No renovar els contractes o les pujades de preu desorbitades són pràctiques habituals que generen desnonaments invisibles, com ho són també les persones expulsades d'habitacions rellogades.

- **Assetjament immobiliari latent**

Viure en habitatges de lloguer amb deficiències substancials converteixen la llar en un entorn hostil. Molts llogaters no gosen demanar als propietaris que facin millores o garanteixin els drets acordats en els contractes, de manera que tant el deteriorament com les hostilitats s'utilitzen per expulsar els llogaters.

- **Ocupacions estigmatitzades**

En casos extrems, i com a conseqüència de no poder accedir a un habitatge d'altra manera, moltes famílies i persones viuen en situació d'ocupació. El fenomen és la conseqüència de dues bombolles immobiliàries i de molta precarietat social i laboral. Ocupar s'ha criminalitzat i les persones que s'hi veuen abocades conviuen també amb màfies que les assetgen i se n'aprofiten.

- **Racisme immobiliari**

Organitzacions socials i estudis recents han constatat la dificultat de determinats perfils, principalment per motiu d'origen cultural, per accedir a l'habitatge. Cada cop hi ha més barreres d'entrada per a minories ètniques i grups racialitzats.

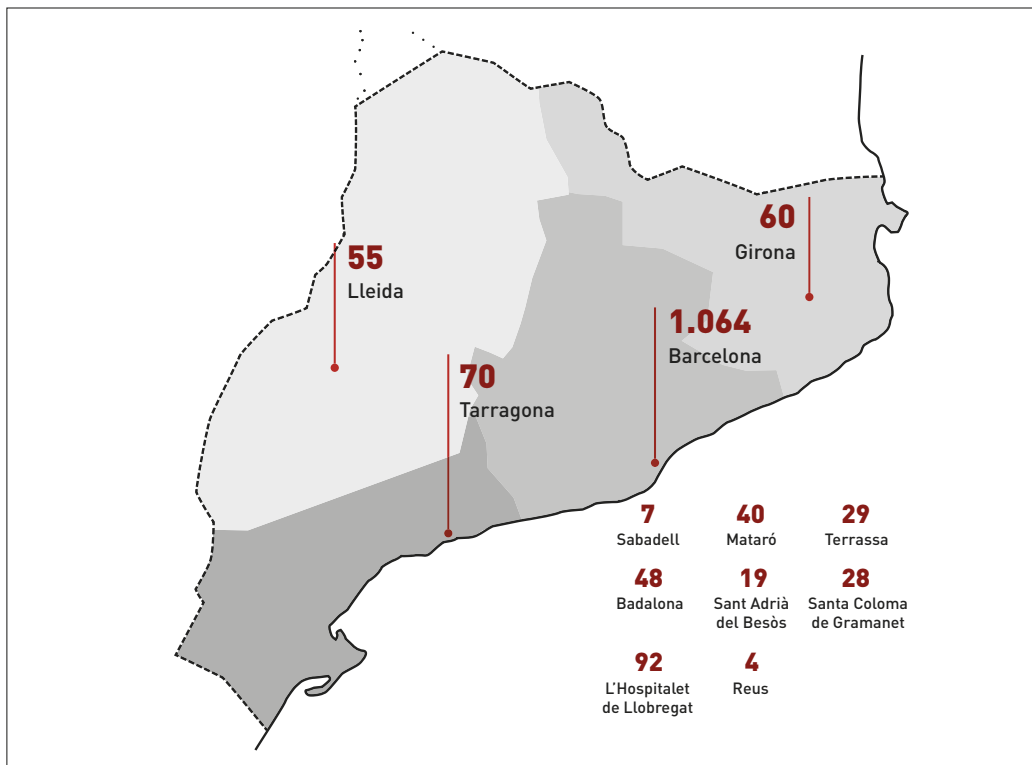
8. *Impactes socials del mercat de lloguer. Enquesta sobre les condicions de vida de la població llogatera a Barcelona i l'àrea metropolitana* (La Hidra, IGOP-UAB i ASPB, 2021)

- **Viure al carrer de manera crònica o intermitent**

A Barcelona hi ha 4.845 persones sense llar, de les quals 1.064 persones dormen al carrer (xifres del recompte d'Arrels Fundació, 2021). L'entrada i sortida de serveis residencials públics o privats afecten 3.046 persones i 735 adults i infants viuen en assentaments informals a la ciutat (solars, fàbriques en desús i locals). Un fenomen que es cronifica i que altres ajuntaments miren de quantificar per fer-lo visible. Gràcies als municipis que s'han sumat als recomptes, les darreres estimacions indiquen que 53.118 persones estan en situació de sensellarisme a Catalunya. Les intervencions no han donat una resposta suficient.

Segons dades estimades del Govern de la Generalitat, al voltant de 10.000 persones viuen en alguna de les tres primeres subcategories ETHOS el 2016: 2.855 en un espai públic o a la intempèrie, 4.120 pernoctaven en un alberg (forçades a passar la resta del dia en un espai públic) i 2.982 viuen en centres o albergs per a persones sense llar (allotjament temporal). Les entitats promotores de la iniciativa consideren que les xifres ha augmentat exponencialment durant aquests sis anys i estimen que **18.000 persones es troben actualment en situació de sense llar o d'habitatge insegur** (un 80% més que l'any 2016), tal i com van fer públic el gener d'enguany quan van presentar al Parlament de Catalunya una proposta de llei per fer front al sensellarisme⁹.

Gràfic 6. Persones dormint al carrer a Catalunya per municipi, 2021

Font: Arrels Fundació, recomptes municipals 2016-2021

9. Entitats socials i món acadèmic traslladem al Parlament de Catalunya una proposta de llei per fer front al sensellarisme (2022). Arrels Fundació.

MARC JURÍDIC: NORMATIVA EN MATÈRIA D'HABITATGE

Per entendre millor la problemàtica de l'habitatge es fa necessari conèixer les lògiques i la situació actual de la normativa.

Marc regulador general

Normativa bàsica del dret a l'habitatge

Normativa arran de la covid-19

INTERNACIONAL

Declaració Universal dels Drets Humans (article 25): «Tota persona té dret a un nivell de vida adequat que assegurï, per a ell i la seva família, la salut i el benestar, especialment quant a alimentació, vestir, habitatge, assistència mèdica i als serveis socials necessaris...».

Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals: el Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals ha aprovat dues observacions generals a l'entorn de l'article 11.1 del Pacte. Estableixen el dret humà a disposar d'un habitatge adequat com a fonamental per poder gaudir de tots els drets econòmics, socials i culturals (Observació General número 4); i el dret a gaudir de cert grau de seguretat davant un desnonament forçós i l'obligació dels poders públics de garantir el reallotjament adequat de les persones sense recursos desnonades del seu habitatge habitual (Observació General número 7).

ESPANYA

Constitució Espanyola: reconeix el dret a un habitatge digne i adequat, el vincula amb l'obligació dels poders públics d'impedir l'especulació (article 47) i els imposa el deure de garantir que el dret de propietat no s'exerceixi de manera antisocial (article 33) subordinant tota la riquesa, sigui quina sigui la seva titularitat, a l'interès general (article 128).

Ley estatal por el derecho a la vivienda: l'avantprojecte de Llei estatal pel dret a l'habitatge constitueix el primer text que regula el dret a l'habitatge a nivell estatal. Recentment, el Consell de Ministres ha aprovat remetre'l a les Corts per a la seva tramitació parlamentària pel procediment d'urgència.

Real Decreto-ley 8/2020, de 17 de marzo, de medidas urgentes extraordinarias para hacer frente al impacto económico y social del COVID-19: regulava moratòries en el pagament hipotecari per un termini de 3 mesos.

Real Decreto-ley 3/2021, de 2 de febrero, por el que se adoptan medidas para la reducción de la brecha de género y otras materias en los ámbitos de la Seguridad Social y económico: va ampliar el termini per sol·licitar la moratòria en el pagament del finançament hipotecari fins al 30 de març de 2021 amb la finalitat de garantir la suficiència de recursos de famílies i autònoms. En aquells primers moments de confinament, les mesures adoptades envers l'habitatge se centraven en habitatges de propietat gravats amb crèdits o préstecs hipotecaris, oblidant altres formes de tinença de l'habitatge.

Real Decreto-ley 11/2020, de 31 de marzo, por el que se adoptan medidas urgentes complementarias en el ámbito social y económico para hacer frente al COVID-19: possibilitat de sol·licitar una pròrroga extraordinària per un termini de sis mesos dels contractes de lloguer d'habitatge habitual finalitzats durant el període de pandèmia a la qual es podien acollir totes les persones arrendatàries amb independència de la seva capacitat econòmica. Ajustament temporal i extraordinari del pagament de la renda de lloguer o una reducció del 50% de la mateixa, al qual podien acollir-se les persones en situació de vulnerabilitat sobrevinguda com a conseqüència de la covid-19, sempre i quan la propietat fos un «gran tenidor d'habitatge». En els casos en què la propietat fos un petit tenidor, si les parts no arribaven a cap acord s'obria una línia d'ajuts transitoris concedits per entitats de crèdit amb aval estatal i gestionats per les entitats financeres i amb caràcter finalista per import equivalent a sis mensualitats (que no podia superar els 5.400 euros).

Real Decreto-ley 37/2020, de 22 de diciembre, de medidas urgentes para hacer frente a las situaciones de vulnerabilidad social y económica en el ámbito de la vivienda y en materia de transportes: regula la possibilitat que les persones arrendatàries instessin un incident de suspensió extraordinària de desnonament o llançament per trobar-se en una situació de vulnerabilitat econòmica que els impossibilités trobar una alternativa habitacional. Per primera vegada des de l'esclat de la pandèmia, aquesta norma va deixar de vincular les situacions de vulnerabilitat sobrevinguda com a requisit per acollir-se a les mesures protectores recollides en els esmentats Reials Decrets-lleis per estendre els seus efectes a totes les persones en situació de vulnerabilitat, amb independència del moment i els motius que la van generar. La possibilitat de suspensió de desnonaments o llançaments s'ha prorrogat fins el 30 de setembre de 2022 a través del Real Decreto-ley 2/2022, de 22 de febrer, tot i que les dades indiquen que es continuen executant i la nova llei d'habitatge posa en qüestió la possibilitat de pròrrogues extraordinàries dels lloguers.

CATALUNYA

Estatut d'Autonomia de Catalunya: totes les persones tenen dret a viure lliures de situacions d'explotació i maltractaments, com les que, de facto, comporten la manca d'un habitatge digne, el sobreendeutament o la impossibilitat d'accés a subministraments bàsics d'aigua, llum i gas (article 15). Totes les persones tenen dret a accedir en condicions d'igualtat als serveis d'interès general (article 30). Els poders públics han de vetllar per la dignitat, la seguretat i la protecció integral de les persones, especialment de les més vulnerables (article 42.3).

Llei 18/2007, de 28 de setembre, pel dret a l'habitatge: eix vertebrador de les polítiques públiques en matèria d'habitatge de Catalunya. Té per objecte regular el dret a l'habitatge, entès com el dret de tota persona a accedir a un habitatge digne que sigui adequat a les diverses etapes de la vida, a la situació familiar, econòmica i social, i a la capacitat funcional. Cal ressaltar l'objectiu que es fixava l'any 2007 quan es va aprovar l'esmentada normativa: en el termini de vint anys, el 15% dels habitatges principals existents a Catalunya havien de ser habitatges destinats a polítiques socials. A data d'avui, i segons dades oficials, a Catalunya encara no s'ha arribat al 2% d'aquests habitatges.

Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica: estableix l'obligatorietat d'oferir lloguer social a persones i famílies en risc d'exclusió residencial amb anterioritat a la interposició de la demanda judicial de desnonament, el concepte de gran tenidor d'habitatge o la garantia dels subministraments bàsics d'aigua, llum i gas per a persones i famílies vulnerables regulant la prohibició del tall del subministrament.

Decret llei 17/2019, de 23 de desembre, de mesures urgents per millorar l'accés a l'habitatge: amplia els supòsits d'obligació d'oferir lloguer social amb anterioritat a la interposició de la demanda de desnonament als casos de finalització del termini contractual de l'arrendament, així com en algunes situacions d'ocupacions d'habitatge sense títol habilitant. El Tribunal Constitucional va anul·lar part de l'articulat a través d'una sentència on argumentava exclusivament que la via del decret llei no era l'adequada per a establir mesures d'aquesta tipologia.

Llei 11/2020 del 18 de setembre, de mesures urgents en matèria de contenció de rendes en els contractes d'arrendament d'habitatge i de modificació de la Llei 18/2007, de la Llei 24/2015 i de la Llei 4/2016, relatives a la protecció del dret a l'habitatge: estableix contenir i moderar les rendes dels contractes d'arrendament quan es donin dues condicions; que l'habitatge sigui la residència permanent de l'arrendatari i que estigui situat en una àrea declarada «de mercat tens». La gran novetat d'aquesta norma és que, a l'hora de determinar la renda inicial del lloguer, aquesta no podrà ultrapassar el preu de referència fixat per l'índex de preus de lloguer fixats per la Generalitat de Catalunya en base a les finances de lloguer dipositades a l'Incasòl, ni podrà ultrapassar la renda consignada en l'últim contracte d'arrendament si l'habitatge ha estat arrendat dins dels cinc anys anteriors a l'entrada en vigor d'aquesta llei. El Tribunal Constitucional ha anul·lat part de la llei en considerar que envaeix competències estatals, deixant sense efecte la regulació de preus en les àrees declarades «de mercat tens».

Llei d'ampliació de les mesures urgents per fer front a l'emergència habitacional: introdueix modificacions en les lleis 18/2007, 24/2015 i 4/2016 amb l'objectiu d'incrementar un 15% l'habitatge social a 152 municipis amb una forta demanda social, destinar a lloguer social el 5% d'habitatges de primera residència i ajudar les famílies potencialment excloses del mercat immobiliari. Estableix la consideració d'habitatges buits als que han estat desocupats de manera permanent i injustificada durant més de dos anys i en preveu l'expropiació. Estableix també la consideració de grans tenidors als propietaris amb més de deu habitatges i en crea un registre. D'altra banda, la llei disposa que els contractes de lloguer social s'han de renovar obligatòriament si els ocupants continuen en els paràmetres d'exclusió residencial, i l'obligació d'oferir lloguers socials abans d'interposar una demanda judicial per deutes hipotecaris o altres demandes de desnonaments. A més, amplia la durada mínima d'aquests contractes. Ha estat aprovada pel Parlament de Catalunya el 23 de febrer.

2. L'IMPACTE DE L'EXCLUSIÓ RESIDENCIAL EN LES LLARS EN SITUACIÓ DE MAJOR VULNERABILITAT: L'HABITATGE INSEGUER I INADEQUAT

El present capítol centra la seva atenció en les persones i famílies que viuen en situacions d'habitatge insegur i inadequat i en com afecta la seva vida quotidiana. L'anàlisi qualitativa parteix de les vivències, percepcions i opinions aportades pels testimonis, les entitats i les persones expertes entrevistades. El segon apartat fusiona els resultats de l'enquesta a les entitats (informació quantitativa) i l'anàlisi de les entrevistes.

2.1. En les persones i les famílies

Les persones i famílies entrevistades mostren una elevada **percepció d'inseguretat jurídica i econòmica que expressen amb por a l'expulsió, al desnonament i a perdre el sostre i haver de viure al carrer**. Moltes d'elles han passat per experiències de desnonaments o canvis d'habitatge continuus. En alguns casos d'ocupació o risc de desnonament s'està a l'espera de negociacions amb els propietaris o s'ha arribat a acords temporals que també generen inseguretat.

▮ Vulnerabilitat residencial: inseguretat jurídica i econòmica, por i angoixa

Aquestes vivències són encara més angoixants quan es tracta de dones soles amb menors a càrrec. Al seu torn, **un dels col·lectius que més pateix les conseqüències de la inseguretat són les persones migrades en situació administrativa irregular i amb treball submergit**, a qui se'ls afegeix l'angoixa de la possibilitat d'expulsió. Aquesta por fa que demorin les sol·licituds d'ajuda a les entitats i als serveis socials. Quan la irregularitat és sobrevinguda per denegació de la sol·licitud d'asil, les conseqüències poden incloure la pèrdua de la feina i dels ingressos, de manera que es deixa de poder fer front a les despeses d'habitatge.

Durant la pandèmia moltes llars monoparentals que se sustentaven econòmicament en una feina com a interina domèstica van perdre el lloc de treball i, automàticament, també l'habitatge. Els estalvis eren minsos i ràpidament van sorgir problemes greus per pagar lloguers o relloguers, subministraments i alimentació.

La impossibilitat d'accedir al mercat de treball amb garanties i protecció fa que l'ocupació d'un habitatge es consideri l'únic recurs per a moltes persones i famílies. En aquests casos és molt freqüent que l'habitatge sigui inadequat, a més d'insegur. Els habitatges ocupats són molt sovint insalubres, a causa d'humitats i falta de ventilació i llum, i necessiten reparacions, neteja, pintura, etc. que solen efectuar els ocupants.

«Actualment vivim pràcticament d'*ocupes*. La nostra voluntat és pagar, però com que no tenim papers, no tenim opció. Crec que tothom vol viure dignament.»

Anamelba, 57 anys

La temporalitat de l'habitatge genera un alt nivell d'incertesa en el dia a dia de les famílies. Tant per qüestions econòmiques com administratives, i per les experiències viscudes de canvi d'habitatge forçós i desnonaments encoberts, **les expectatives d'accés a l'habitatge es limiten a una habitació rellogada en un pis compartit**. És habitual que es tracti de persones que han viscut situacions d'emergència residencial: han estat allotjades en un hostel, un alberg o un habitatge tutelat (maternoinfantil, per exemple) o en situació de carrer.

▀ Inseguretat vital i grans dificultats per projectar la vida personal

El 55,8% de les llars afectades per problemàtiques d'habitatge tenen infants a càrrec (Observatori DESC i PAH, 2015) i durant poc més d'un mes durant la pandèmia (del 14 de setembre al 23 d'octubre de 2020), la unitat antidesnonaments de l'Ajuntament de Barcelona va identificar procediments de desnonament en llars on vivien en total 463 nenes i nens. La incertesa en les condicions residencials comporta greus dificultats per preveure i gestionar la vida pròpia i dels menors a càrrec. En el cas de les dones, es cronifica una posició al mercat de treball que les predispesa a la precarietat, la qual cosa genera un nínxol d'especial vulnerabilitat econòmica i risc d'exclusió.

Viure al dia i no tenir les necessitats bàsiques cobertes impossibilita la projecció vital i fa que minvin les oportunitats de prosperar. La incertesa s'ha vist agreujada per la crisi de la covid-19, que ha intensificat les situacions de precarietat residencial ja existents i ha posat encara més de relleu l'extrema vulnerabilitat que pateixen moltes persones.

Les discriminacions s'accentuen perquè els propietaris d'habitatges pensen que els llogaters no podran pagar i serà difícil fer-los fora; ser d'origen migrat sense avals i amb menors a càrrec, especialment en cas de famílies monoparentals, són dos variables que afegeixen dificultat, ja que molts tenidors no volen nens que generin complexitat en la convivència o més despesa de subministraments, per exemple.

«Anava d'habitació en habitació de lloguer. Com que només m'hi podia estar un temps, vaig estar fins i tot dormint al carrer una temporada.»

Susana, 30 anys

«Hi ha persones que en alguns pisos no lloguen habitació si vas amb nens.»

Andrea Nicole, 22 anys

La inseguretat jurídica i econòmica afecta la salut física, mental i emocional de les persones adultes i dels infants i adolescents. Les seves capacitats i el seu potencial de desenvolupament es veuen restringits; les conseqüències impacten en les relacions familiars i personals, així com en la criança dels fills i filles. En el cas de les famílies monoparentals entrevistades, es manifesten trastorns vinculats a la salut mental amb risc de cronificació: ansietat, esgotament emocional, apatia, depressió i somatitzacions com ara dolors articulars, pèrdua de memòria, desorientació o trastorns alimentaris que s'evidencien en pèrdua de pes.

«La malaltia que pateixo, “síndrome conversiu”, es produeix després de passar molts traumes. Mentre el cos està en tensió aguantant, però quan estàs millor és com si el cos ho expulsés tot. Al final em van haver d’ingressar al psiquiàtric.»

Susana, 30 anys

«Jo no menjava, no dormia, i tot això va fer que la meua salut anés desmillorant. Vaig entrar en col·lapse. Intentava aixecar-me del llit i no podia. El metge de capçalera em va dir que tenia una depressió.»

Charima, 43 anys

El paper de la xarxa relacional i els vincles comunitaris

Especialment per a les persones migrades, les xarxes familiars són sovint llunyanes i/o fràgils. En la majoria dels casos no poden donar suport econòmic ni en la cura dels fills/es, de manera que es construeixen vincles afectius i socials no familiars. Les amistats esdevenen el suport principal.

Les entitats socials i les xarxes veïnals solen ser un element clau per a la millora de la seva situació, com s’ha evidenciat durant la pandèmia quan, per exemple, es va donar resposta immediata a les necessitats bàsiques d’alimentació, així com d’informació. Les dones entrevistades destaquen que els vincles amb referents d’entitats i/o serveis socials del territori són un element facilitador que proporciona assessorament o intervencions diverses: tràmits administratius, inserció laboral, participació en programes formatius, suport a la conciliació, ajudes d’urgència...

«Els amics que em lloguen l’habitació saben en quina situació estic i que encara no he aconseguit feina. Estan a l’espera fins que ho aconsegueixi i els pugui pagar. Gràcies a l’ajuda d’una entitat vaig poder pagar un dels mesos.»

Andrea Nicole, 22 anys

«Una entitat social m’està ajudant amb el pagament del lloguer, amb les despeses de l’escola i amb targetes d’alimentació. Vaig canviar una d’aquestes targetes per poder pagar el lloguer.»

Charima, 43 anys

Quan no existeixen vincles especialment forts i significatius, el barri i la ciutat són els referents de pertinença, de manera que es mostren resistències a canviar de barri o de ciutat encara que els habitatges siguin més assequibles a altres llocs. Es tem que a les poblacions petites sigui més difícil trobar feina o que es pugui perdre l’actual, encara que sigui en l’economia submergida per situació administrativa irregular. El càlcul de risc-benefici fa que no els compensi tornar a començar des de zero.

«Em volien enviar lluny, fora de Barcelona. Què faré jo fora? Sense conèixer ningú, sense feina, havia de tornar a començar.»

Maria Elena, 46 anys

La bretxa digital és un factor més d'exclusió que condiona l'accés a d'altres drets essencials com són l'educació, el treball, la salut o la relació amb les administracions. En aquesta dimensió s'inclouen les limitacions econòmiques o físiques per accedir a dispositius i connexions i els dèficits en habilitats per a l'aprofitament efectiu d'aquestes eines. L'exclusió que suposa és manifesta per a les persones entrevistades i encara que tinguin coneixements previs, no són suficients per realitzar de forma autònoma tràmits burocràtics i/o administratius, buscar feina o habitatge, entre altres necessitats.

«Ara els tràmits són per ordinador i per mi tot és molt complicat. Sense ajuda no sé fer les gestions que necessito.»

Maria Elena, 46 anys

2.2. En les entitats

Les entitats membres d'ECAS que han respost l'enquesta són molt diverses, però totes elles han patit en major o menor mesura l'efecte de la pandèmia viscuda durant 2020 en la seva capacitat d'atendre i acompanyar. Malgrat les restriccions en les possibilitats de relació i contacte i els tancaments de serveis temporals, **el 54,5% de les entitats han atès més persones el 2020 que el 2019**, percentatge que creix fins el **63,6% entre les que tenen programes i equips específics d'habitatge**.

En aquest context de vulnerabilitat residencial, **el 50% de les entitats especialitzades en habitatge té persones a les quals no pot atendre, el 51,4% de les quals necessiten un allotjament que no se'ls pot oferir**. Es tracta principalment de persones que les entitats consideren que necessiten un habitatge compartit amb supervisió moderada (25,7%) i, en menor grau, un habitatge unifamiliar (15,6%). A més, **el 48,6% de les persones no ateses necessitarien ajudes per pagar el lloguer (17,3%), una habitació (12,5%) o els subministraments bàsics (10,7%)**.

El 97% de les entitats enquestades considera que les persones que acompanyen es veuen afectades per problemàtiques relacionades amb l'habitatge, ja sigui molt (81,8%) o força (15,2%). És així tant si es tracta d'entitats especialitzades (100%) com si no (90,9%), i el 93,9% de les entitats veuen com aquestes problemàtiques afecten la forma i les possibilitats de la seva acció social.

En les experiències que les persones i famílies exposen a les professionals del sector s'hi identifica **discriminació immobiliària** amb manifestacions subtils i difícils de provar. Arribar a instàncies judicials suposaria un camí complex i incert, però les entitats constatem com la discriminació ètnica i per estrangeria reforça la inseguretat residencial i jurídica de les persones a qui acompanyem.

→ Discriminacions destacades en l'accés a l'habitatge

Discriminació ètnica: el cas de les famílies de la comunitat gitana

«En la població gitana parlem d'una discriminació ètnica que només es basa en el rebuig. Les famílies amb què treballem ja pràcticament ni es plantegen la possibilitat d'accedir a un habitatge de protecció oficial, sobretot en situacions d'emergència. La barrera de la discriminació fa que molts cops es vegin privades inclús d'opcions més precàries com seria llogar una habitació.»

Mar Vidal, Fundació Secretariado Gitano

Discriminació per origen migrat

«Quan fem una trucada per llogar un pis en un català perfecte tot va bé, i després quan donen la informació del seu nom i cognom és quan, de sobte, no hi ha possibilitats.»

Iolanda Gallego, VINCLE

La temporalitat dels programes, la incertesa respecte a la seva continuïtat i la manca de previsió sobre sortides i transicions per a les persones ateses després de participar-hi condicionen l'acompanyament de les entitats.

Programes temporals per una problemàtica estructural: les entitats sostenen les persones

«D'entrada intentem no establir una temporalitat marcada. Quan les persones que atenem tenen una possibilitat de sortida, els oferim els suports i acompanyament perquè es materialitzi. Quan per diversos motius no és possible, es procura allargar la temporalitat sostenint el màxim l'estada fins trobar una alternativa viable.»

Eduard Rafel, Sant Joan de Déu Serveis Socials

Incertesa en la continuïtat de programes i recursos: falta de planificació i coordinació

«Arran de la pandèmia vam obrir un alberg per a gent drogodependent sense llar; quina continuïtat se li donarà? Algunes accions iniciades amb la pandèmia no estan centrades com per tenir una continuïtat, falta coordinació.»

Maria Busanya, ABD

Coll d'ampolla en la sortida de programes residencials per manca d'habitatge assequible

«Tenim persones que quan passen aquests dos anys [previstos pel recurs residencial] no tenen opcions d'habitatge per sortir. L'única opció és que el proporcionem nosaltres mateixos amb un habitatge definitiu compartit dels que hem adquirit a través de tanteig i retracte.»

Laia Pérez, Fundació Acollida i Esperança

Exclusió digital, nou front per a les entitats socials

La digitalització de nombrosos processos administratius, accelerada per la pandèmia, ha suposat costos importants per a les entitats socials com a intermediàries entre les persones ateses i l'administració. El pont esdevé especialment necessari en moments crítics i, en aquest cas, amb les persones digitalment excloses. Existeix consens que **els circuits administratius són lents, complexos i de vegades ineficaços**, i que calen respostes més àgils i operatives tant per efectuar les gestions, com per reduir el temps de resolució i d'implementació dels tràmits.

«A causa de la saturació sobretot als serveis socials i a les oficines d'habitatge, acompanyar les persones en la recopilació de documentació necessària —per la Mesa d'Emergència, per exemple— requereix professionals amb moltes hores de dedicació per aconseguir-ho tot i fer l'acompanyament.»

Mar Vidal, Fundació Secretariado Gitano

«Cal més agilitat de l'administració per donar resposta a les regularitzacions, als permisos de feina i de residència, perquè ens trobem que una empresa vol contractar un jove [extutelat] i per poder fer la gestió s'ha d'esperar quatre o cinc mesos; i llavors, és clar, l'empresa fa un pas enrere.»

David Marmolejo, Punt de Referència

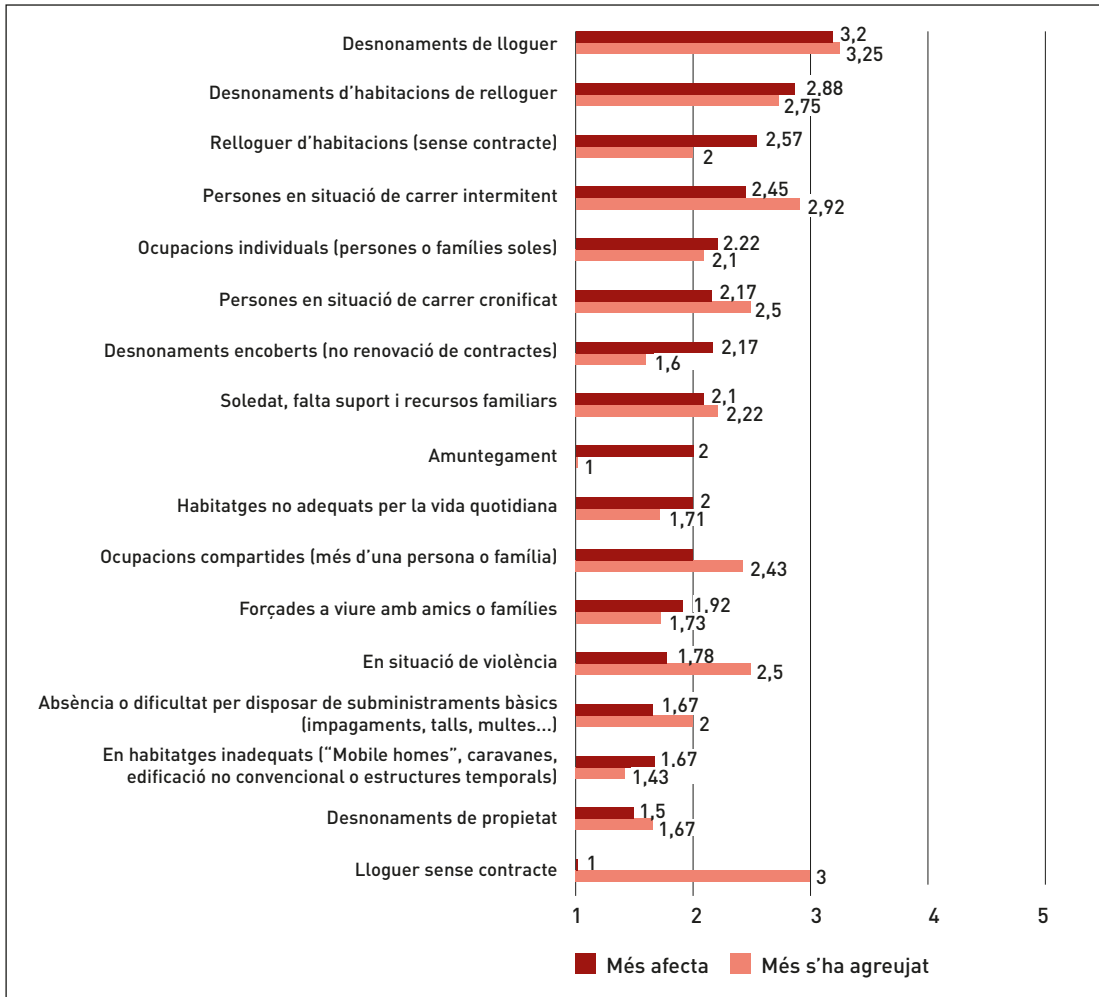
Tal com assenyalen els professionals de les entitats, l'experiència d'haver passat per una situació de pèrdua de l'habitatge o patir pel fet que pugui succeir deixa una empremta psicològica greu. El suport psicoemocional a les persones amb vulnerabilitat residencial és imprescindible per reconduir l'acompanyament en totes les dimensions. Per la construcció d'una situació de seguretat es planteja també la necessitat de donar-los veu i fomentar que s'autoorganitzin mitjançant grups de suport mutu.

■ Desnonaments, habitacions de relloguer i ocupacions

Quan es demana a les entitats que determinin les problemàtiques que més afecten les persones que acompanyen, en el rànquing destaquen **els desnonaments de lloguer, el relloguer d'habitacions i les situacions de carrer intermitents**, que s'han agreujat força. Val a dir que les habitacions es relloguen sense contracte i generen també desnonaments invisibles. Els encoberts per la no renovació del contracte de lloguer formen part d'un segon bloc de problemàtiques significatives, junt amb les ocupacions individuals (persones o famílies soles) i les situacions de carrer cronificades. Un tercer bloc de fenòmens menys freqüents, però amb tendència a agreujar-se, el formen les ocupacions compartides, la soledat i la falta de suport i recursos familiars.

El rànquing de problemàtiques que més s'han agreujat coincideix en part amb el rànquing general de problemàtiques descrites. Així, **els desnonaments de lloguer són la problemàtica que més s'ha agreujat**, seguida de les situacions de lloguer sense contracte i de les persones en situació de carrer intermitent, a més dels desnonaments d'habitacions de relloguer. S'afegeixen en les següents posicions de la classificació les situacions de violència i les persones en situació de carrer cronificat.

Gràfic 7. Problemàtiques que més afecten i que més s'han agreujat

Font: Elaboració pròpia. Qüestionari a entitats sobre l'atenció i la incidència en habitatge, 2021.

Manca d'oferta pública, elevat preu de lloguer de mercat i dificultats d'accés

Els factors estructurals que situen la vulnerabilitat residencial com una problemàtica central que causa exclusió social en el conjunt de la societat catalana han estat abordats al primer capítol. Tanmateix, aquests elements tenen la seva traducció i protagonisme entre les persones amb què treballen les entitats: **quasi tots els factors estructurals que causen exclusió residencial estan presents d'una manera intensa en les persones acompanyades des de l'acció social.**

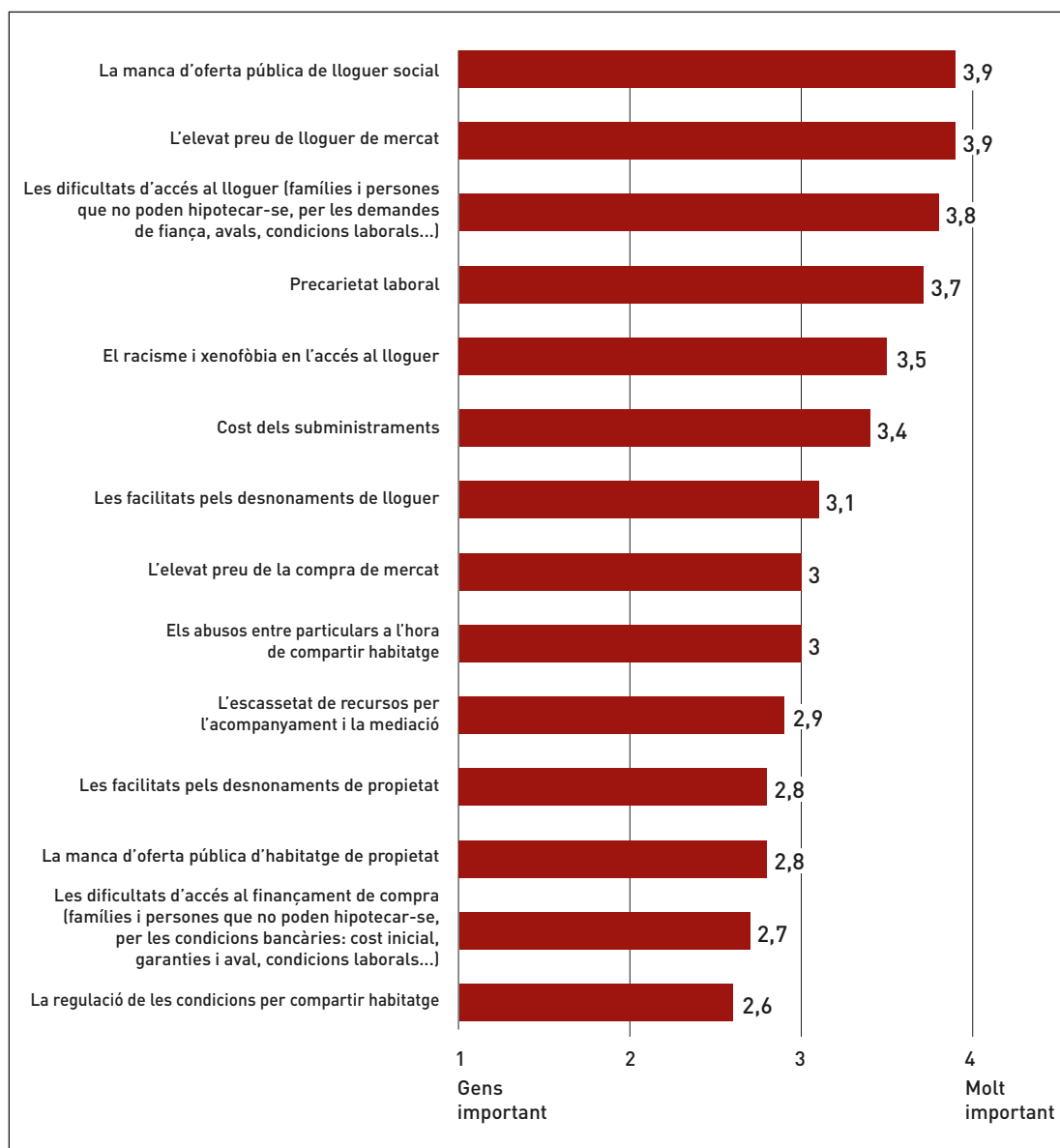
Els que prenen més relleu són la **manca d'oferta pública de lloguer social**, l'elevat preu del lloguer de mercat, les dificultats d'accés al lloguer i la precarietat laboral. En definitiva, no tenim oferta protegida i garantida com **alternativa a un mercat que els exclou per la seva situació econòmica, fruit de la precarietat laboral i de la falta de protecció social.** Oferta i protecció que haurien de permetre superar les barreres dels preus del mercat d'habitatge (lloguer i propietat), així com les traves per poder reunir i mantenir els requisits (fiances, avals, etc.).

La bombolla del lloguer

«La bombolla hipotecària ja la vam viure fa uns anys i d'un temps ençà hem entrat en la bombolla del lloguer. Estem en un context mercantilista en què l'accés a l'habitatge és molt difícil per a moltes persones, i més encara per als perfils amb els quals treballem les entitats.»

Sílvia Laporta. Associació Prohabitatge

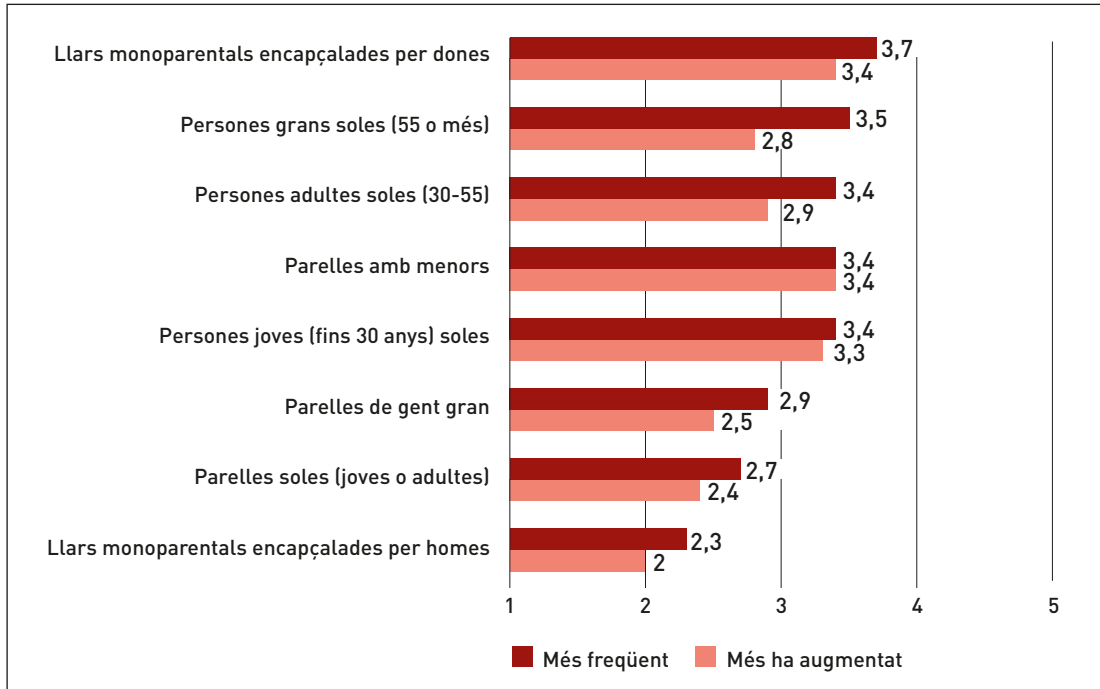
Gràfic 8. Factors externs a l'acció social que més influeixen en el fet que l'habitatge sigui un problema a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Qüestionari a entitats sobre l'atenció i la incidència en habitatge, 2021.

Per a les entitats socials, les parelles amb infants i adolescents, les llars monoparentals encapçalades per dones i les persones joves soles són els perfils acompanyats més freqüents i per als quals més s'han agreujat les problemàtiques d'habitatge. Amb una freqüència similar i com a segon grup de perfils que més s'han agreujat, es troben les persones adultes soles (de 30 a 55 anys), les persones grans soles (55 o més anys) i les parelles de gent gran.

Gràfic 9. Perfils més freqüents i que més han augmentat a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Qüestionari a entitats sobre l'atenció i la incidència en habitatge, 2021.

3. PROPOSTES D'ECAS SOBRE HABITATGE

Aquest informe constata que la situació actual del parc d'habitatge és excloent i constitutiva de vulneració de drets, amb greus situacions d'infrahabitatge i d'exclusió residencial. Una dimensió de l'exclusió que s'afegeix a d'altres factors que s'acumulen i provoquen diferents graus de pobresa i exclusió¹⁰. Cal tenir en compte també que aquestes variables interseccionen i hi ha determinats col·lectius on es concentren de manera accentuada un nombre elevat de factors d'exclusió, la qual cosa dificulta encara més el procés de revertir la situació. Per aquests motius, és necessari **recuperar i reivindicar la funció social de l'habitatge com a pilar de l'Estat de Benestar i com a dret inalienable** per a tota la ciutadania. A banda de les propostes que detallem a continuació, insistim a reclamar que es facin efectives les polítiques públiques en matèria d'habitatge ja aprovades.

→ Propostes en matèria del parc d'habitatge

- **Comprar i captar habitatge privat**

Les dues accions són clau per a la provisió d'habitatge. La voluntat és la de **mobilitzar l'ús dels pisos buits** per dedicar-los al lloguer. Cal legislar sobre el sector privat per limitar la tinença especulativa, incentivant així l'habitabilitat dels immobles.

- **Estimular l'accés, la construcció i el manteniment del parc públic**

És indispensable l'increment de despesa pública a l'1% del PIB per al compliment de totes les necessitats esmentades. Cal aprofitar les transferències del **Fons Next Generation** de la Unió Europea per a la construcció i provisió de noves promocions d'habitatge públic. L'objectiu ha de ser el finançament a través d'aquests crèdits amb baix tipus d'interès perquè operadors públics puguin finançar el manteniment de **lloguers molt moderats**.

- **Garantir i incrementar l'existència d'habitatge protegit**

És essencial aconseguir la responsabilització dels promotors d'habitatges. Hi ha d'haver habitatge protegit accessible a preus per sota de mercat. Així doncs, calen **reserves de sòl públic** i de noves construccions per a habitatge protegit. Davant l'1,5% d'habitatges de lloguer social actual¹¹, marquem el **15% d'habitatge social i assequible** com a mínim a assolir abans del 2030, tal com es compromet la llei 18/2007 del dret a l'habitatge.

- **Facilitar el lloguer assequible i accessible**

En primer lloc, a través de la producció i **gestió de parc públic** i públic-privat de lloguer. I en segon lloc, per qui no se li pugui facilitar un habitatge, oferir **subvencions per al lloguer** en el mercat.

- **Apostar per la Mesa d'Emergència i resposta a la fi de la moratòria de desnonaments**

Cal que la Mesa compleixi amb el termini de **tres mesos per resoldre els expedients** en l'adjudicació d'un lloguer social. És indispensable acabar amb el col·lapse en la llista d'es-

10. Tant l'exclusió social com la pobresa són fenòmens multidimensionals, tal i com els defineixen la Fundació FOESSA en el seu informe [FOESSA 2021] i ECAS a l'INSOCAT núm. 9, *Les veus de la pobresa des de dins* (2018), respectivament.

11. Vegeu l'informe *Reptes i limitacions de la promoció i la gestió d'habitatges de lloguer social a Catalunya*, Cohabitac i Taula del Tercer Sector Social de Catalunya (2020).

pera i assegurar que les famílies en risc de perdre la seva llar tenen una **alternativa habitacional garantida**, més encara quan la moratòria arriba al seu final.

→ Propostes en matèria de normativa i regulació

- **Pactar, corresponsabilitzar i sancionar**

Aplicar **controls més severos** als bancs i fons d'inversió com a 'súper grans tenidors' que superen amb escreix els 10 habitatges i, en cas que no compleixin amb el que estableix la llei, introduir **contraprestacions i sancions obligatòries** tal com ja fan alguns municipis. Al marge del número de propietats, cal que tots els propietaris s'inscriguin en un règim d'obligat compliment amb mesures que permetin concertar el preu de lloguer.

- **Reforçar la regulació existent**

Necessitem dotar-nos d'un **paraigua jurídic** que garanteixi un control estricte a les propietats i protegeixi els llogaters. Eines clau: la cessió obligatòria d'habitatge públic i el lloguer social obligatori en cas d'impagament d'hipoteques o lloguer. La **lleï 11/2020 catalana** suposa un pas endavant, però no és suficient. El règim de contenció de rendes en zones d'habitatge tens ha d'anar acompanyat d'una extensió de la **lleï 24/2015** sobre la pobresa energètica i el reconeixement d'altres situacions d'emergència.

- **Compromís amb el Marc d'Acció per a l'Abordatge del Sensellarisme a Catalunya 2021-2024**

Tal i com detalla el Marc d'Acció, reclamem que s'inclouin totes les situacions d'**exclusió residencial (categorització ETHOS) en les normatives de serveis socials**. A més, és necessari poder comptar amb un registre rigorós i fiable de totes les persones que al nostre territori estan sota aquestes circumstàncies per poder abordar millor la realitat.

- **Aplicació sense restriccions de l'empadronament**

Insistim en l'aplicació sense restriccions del **dret al padró també en les situacions d'emergència i/o sensellarisme**. Que es faciliti l'empadronament sense domicili fix per a totes les persones en situació d'exclusió residencial, incloses les que viuen de relloguer.

- **Promoure instruments i incentius fiscals**

A la Unió Europea és habitual l'existència d'**impostos específics i directes** que financen polítiques públiques d'habitatge. Alhora, per tal d'afavorir que els propietaris d'immobles els ofereixin en lloguer és important crear incentius fiscals. Una **reducció fiscal** de la base imposable pot generar un efecte alliberador cap al contribuent. Finalment, és rellevant tenir en compte i considerar l'**impost de successions** com a mecanisme d'equilibri entre aquells que tenen el futur garantit gràcies al patrimoni acumulat i la resta de població que no gaudeix d'aquestes herències.

- **Formalitzar un Pacte Nacional de l'Habitatge i aprofundir en la Llei d'Habitatge Estatal i la legislació catalana**

És urgent poder construir un **consens social que preservi i garanteixi la funció social de l'habitatge**. Cal el compromís de tots els actors amb voluntat d'elaborar una llei que pugui ser la base per a la garantia del **dret d'accés a l'habitatge**, de compliment rigorós per a totes

les parts. L'avantprojecte de Ley de la Vivienda¹² és insuficient per fer front a l'emergència vigent i cal establir topalls i límits més clars. S'haurà d'incidir en la tramitació perquè com a mínim mantingui vigent la normativa catalana, sobretot en matèria de contenció de rendes.

→ Propostes en matèria de protecció a col·lectius vulnerables

• Migrants

En el cas de les persones migrades, en molt bona part la llei d'estrangeria les condemna a l'exclusió permanent de l'accés a un habitatge digne. La precarietat vital és constitutiva de moltes de les seves vides per la seva situació administrativa irregular; sovint no se'ls pot ni tan sols concedir ajudes. És important garantir un acompanyament, sobretot a les més joves, en l'agilització dels **permisos de residència i treball** i en el moment de la majoria d'edat, però en última instància cal **derogar la llei d'estrangeria** per garantir els drets efectius a tothom independentment de la regulació documental.

• Gent gran i joventut

Dedicació i especialització d'habitatges d'ús social lligats a moments evolutius claus. Per al jovent, han de permetre millorar la taxa d'emancipació juvenil, que a Catalunya ha caigut fins al registre històric del 18,2% (Observatori Català de la Joventut, 2021). Pel que fa al tram de vellesa, han de servir per fer front a les situacions de vulnerabilitat econòmica derivada de la incertesa del sistema públic de pensions.

• Famílies monoparentals i infància

Fruit de la covid i el seu impacte social, les famílies monoparentals han emergit com un dels perfils amb més necessitats i risc de vulnerabilitat. Més de la meitat de les que es troben en situació d'exclusió residencial han passat per un procés de **violència de gènere**, que s'ha vist agreujada pels confinaments domiciliaris. La presència d'infants en un nucli familiar s'ha de considerar un supòsit d'emergència, sense que sigui necessari acreditar altres situacions de vulnerabilitat. Calen actuacions immediates que garanteixin l'adjudicació d'habitatges d'emergència en **condicions adequades per a les mares i els infants**, excloent-ne pensions o centres d'acollida temporal.

• Salut mental i discapacitat

Sovint les persones amb problemàtiques de salut mental i discapacitat, amb discapacitat intel·lectual lleu o amb intel·ligència límit requereixen d'un **suport continu i exhaustiu**. La seva condició els dificulta accedir a una vida independent i les prestacions que reben són insuficients per fer front a les despeses d'un habitatge. Com a conseqüència, han de trobar altres vies d'ingressos, no sempre possibles, per iniciar un nou projecte de vida. Proposem la reserva de parc públic per a aquest col·lectiu, així com l'**assessorament jurídic** davant les traves abusives d'alguns propietaris. Reclamem, a més, acabar amb les discriminacions envers aquest col·lectiu, facilitant per exemple la documentació en lectura fàcil.

12. El projecte de llei inclou part de les propostes aquí mencionades: https://www.mitma.gob.es/recursos_mfom/audienciainfopublica/recursos/01_apl_vivienda_nt_26_octubre.pdf

Més enllà de les propostes, plantejem algunes alternatives que transcendeixen l'administració i que podrien donar resposta a determinades situacions d'emergència:

- Equilibri territorial i zonificació: és cabdal garantir l'accés a l'habitatge a tot el territori, també en poblacions petites. Cal dotar de recursos per a l'habitatge més enllà de Barcelona. Amb l'objectiu de combatre la despoblació de les zones interiors, fora de les grans àrees urbanes també s'hi poden trobar oportunitats residencials i de feina en el sector de la pagesia, oficis o negocis.
- Propietat col·lectiva o temporal: existeixen formes de tinença alternatives com la propietat compartida i la propietat temporal, regulades des del 2015¹³, que permeten reduir el risc de sobre endeutament que suposa un préstec hipotecari al 100%.
- Habitatge cooperatiu: el sorgiment de nombroses cooperatives d'habitatge, de gestió comunitària i en ocasions en règim de cessió d'ús de sòl públic, donen lloc a altres maneres de viure en immobles que deixen de ser un bé de mercat.

13. [Llei 19/2015 del Codi civil català](#)

REFERÈNCIES

- Agència de Salut Pública (2021). Inseguretat residencial i salut.
- Ajuntament de Barcelona (2020). *La clau pot ser un nom: discriminació racista en l'accés a l'habitatge*.
- Ajuntament de Barcelona (2020). *Desnonaments de persones en situació de vulnerabilitat durant la pandèmia* (Barcelona, 14 de setembre - 23 d'octubre de 2020). Unitat Antidesnonaments.
- BOE núm. 153, de 28 de juny de 2021, pàgs 77.132 a 77.135.
- Bosch i Trilla (2019). *Sistema d'habitatge i estat del benestar. El cas espanyol en el marc europeu*.
- Càritas Barcelona i ASPB (2012). *Salut i habitatge en població vulnerable*.
- Càritas Diocesana de Barcelona. (2018) *La llar és la clau. Històries d'un dret reconegut però vulnerat* (Informes Càritas N° 9). Barcelona.
- COHABITAC (2017). *Situació de l'habitatge social de lloguer a Catalunya*.
- COHABITAC (2020). *Reptes i limitacions de la promoció i la gestió d'habitatges de lloguer social a Catalunya*. Barcelona.
- Consejo General del Poder Judicial *Efecto de la crisis en los órganos judiciales. Datos de Lanzamientos practicados por Partidos Judiciales 2013 - 2021*.
- CTESC (2021) *El dret a l'habitatge*. Barcelona.
- Eurostat (2020). *Income and Living Conditions (2020)*. DataBase.
- ECAS (2021) *IV Jornada d'Acció Social. El dret a l'habitatge: polítiques públiques i experiències per fer-lo possible*. Girona, 4/06/2021.
- FOESSA (2021). *Informe sobre exclusió i desenvolupament social a la Catalunya*. Resultats de l'Enquesta sobre Integració i Necessitats Socials 2021.
- Fundació Pere Tarrés (2021). *Habitatge, infància i salut*.
- Generalitat de Catalunya (2021). *Pla territorial sectorial d'habitatge de Catalunya. Versió 11 d'octubre de 2021. Document per nova aprovació inicial. Memòria econòmica. Normes del Pla. Estudi ambiental estratègic. Informe de participació prèvia*.
- INE (2020). Enquesta de Condicions de Vida.
- La Hidra, IGOP, UAB, Agència de Salut Pública (2021). *Impactes socials del mercat de lloguer. Enquesta sobre les condicions de vida de la població llogatera a Barcelona i l'àrea metropolitana*. Barcelona.
- Observatori DESC, PAH, l'Aliança contra la Pobresa Energètica (2020). *Emergència habitacional, pobresa energètica i salut: Inseguretat residencial a Barcelona 2017-2020*. Barcelona.
- Observatori DESC, fem PROCOMUNS, m4Social (2021). *Internet, dret fonamental: propostes per reduir la bretxa digital i social*. Barcelona.
- Observatori DESC (2020). *L'evolució dels desnonaments 2008-2019: de l'emergència a la consolidació d'una crisi habitacional*.
- Observatori DESC i PAH (2015). *Emergència habitacional a Catalunya. Impacte de la crisi hipotecària en el dret a la salut i els drets dels infants*.

Observatori Metropolità de l'habitatge de Barcelona (2021). *L'impacte de la COVID-19 en el sistema residencial de la metròpoli de Barcelona 2020*. Barcelona.

OHB, UIMP (2021, 28 i 29/9/2021). *Curs: Habitatge en temps de pandèmia*. Barcelona.

Parlament Europeu (2014). *Políticas de vivienda en los Estados miembros de la UE*.

Sales, A. (2022). *¿Cuántas personas sin hogar hay en España?* Índice: Revista de Estadística y Sociedad, núm. 84.

Sender, M., Donat, C., Bosch, J., López, J., Gigling, M., Hernández, R., Arcarons, A., Rodríguez, I., Trilla, C. (2021). *L'impacte de la Covid-19 en el sistema residencial de la metròpoli de Barcelona*. 2020. Barcelona. Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona.

Situació laboral de la Joventut. Informes periòdics | Observatori Català de la Joventut - Quart Trimestre de 2021.

Tipologia ETHOS (*European Typology on Homelessness and Housing Exclushió*) desenvolupada per FEANTSA.

ANNEXOS

Entitats participants al qüestionari sobre l'atenció i la incidència en habitatge

ABD - Associació Benestar i Desenvolupament
acidH - Associació Catalana per a la Integració i Desenvolupament Humà
Amics del Moviment Quart Món Catalunya
Arrels Sant Ignasi
Arrels Fundació
Arrels Sant Ignasi
Associació l'Esquitx
Associació per la Recerca i Acció Social VINCLE
Associació ProHabitatge
Associació Punt de Referència
Associació Salut i Família
Càritas Diocesana Barcelona
Centre d'Acollida Assís
Creación Positiva
Fundació CHM Salut Mental
Fundació Acollida i Esperança
Fundació Cassià Just
Fundació Els Tres Turons
Fundació IReS
Fundació Jubert Figueras
Fundació Maria Raventós
Fundació Integramenet
Fundació Salut Alta
Fundació Salut i Comunitat (Barcelona)
Fundació Salut i Comunitat (Catalunya)
Fundació Secretariado Gitano
Fundació SER.GI
Fundació Teresa Gallifa
Impulsem SCCL
Intress: Institut de Treball Social i Serveis Socials
Oblatas Santísimo Redentor – El Lloc de la Dona
Sant Joan de Déu Serveis Socials
Suara SCCL

Persones expertes entrevistades

Carme Trilla, presidenta de l'Observatori Metropolità de l'Habitatge (O-HB)
Joan Batlle, director de Programes Socials en l'Habitatge a l'Agència de l'Habitatge de Catalunya
Jaime Palomera, Doctor en Antropologia i Director de l'Àrea d'Habitatge de l'Institut de Recerca La Hidra
Sergio Nasarre, catedràtic de Dret Civil a la Universitat Rovira i Virgili, director de la Càtedra UNESCO d'Habitatge
Javier Burón, gerent d'Habitatge i Rehabilitació de l'Ajuntament de Barcelona
Lucía Delgado, coordinadora general del Projecte 'Dret a l'habitatge' de l'Observatori DESC

Perfils de les persones en exclusió residencial entrevistades

Cinc dones d'edats compreses entre els 22 i 57 anys

Quatre de les cinc dones entrevistades estan al capdavant de llars monoparentals amb fills/filles menors a càrrec (tres d'elles amb fills/filles menors de 2 anys nascuts a Catalunya)

Quatre de les cinc dones entrevistades són nascudes fora de l'Estat espanyol (Sudamèrica), i tres estan en situació d'irregularitat administrativa

Participants en la dinàmica grupal: professionals d'entitats i equip tècnic d'ECAS

David Marmolejo, Punt de Referència

Eduard Rafel, Sant Joan de Déu Serveis Socials

Iolanda Gallego, VINCLE

Laia Pérez, Fundació Acollida i Esperança

Mar Vidal, Fundació Secretariado Gitano

Maria Busanya, Associació Benestar i Desenvolupament

Silvia Laporta, Associació Prohabitatge

Agnès Felis, ECAS (incidència)

Participants en la sessió grupal monogràfica sobre propostes en matèria d'habitatge

Charo Sillero, Sant Joan de Déu Servis Socials

David Marmolejo, Punt de Referència

Elena Godoy, acidH

Ferran Busquets, Arrels Fundació

Francesc Almacelles, VINCLE

Isabel Lozano, Fundació Maria Raventós

Lluís Puigdemont, Fundació SER.GI

Marc Vila, Fundació CHM Salut Mental

Maria Soler, Arrels Sant Ignasi

Mònica Plana, Associació Benestar i Desenvolupament

Òscar Costa, Arrels Sant Ignasi

Pau Dachs, Casal dels Infants

Teresa Crespo, Ventijol

Agnès Felis, ECAS (incidència)

Jordi Planas, ECAS (comunicació)